

ใบความรู้ สรุปบทเรียนวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ก่อนอื่นต้องมาดูความหมายของนาฏศิลป์กันก่อนนะจ๊ะ

นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม ให้ความบันเทิง อันโน้มน้าวอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรี และการ ขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น หรือเรียกว่า ศิลปะของการร่ำรำ ทำเพลง การศึกษานาฏศิลป์ เป็นการศึกษาวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะ สาขา วิจารณ์ศิลป์ อันประกอบด้วย จิตรกรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี ดนตรี และ นาฏศิลป์ นาฏศิลป์ นอกจากจะแสดงความเป็นอารยะของประเทศแล้ว ยังเป็นเสมือนแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยมี มนุษย์เป็นศูนย์กลาง ในการที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และถ่ายทอดสืบต่อไป

ภาพที่ 3

ที่มาของภาพ (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : <https://www.google.co.th/search?q>

นาฏศิลป์ไทยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้คือ

- 1) ลีลาท่ารำ เป็นท่าทางเชิงกรายฟ้อนรำที่อ่อนช้อยสวยงาม แสดงออกของอารมณ์ สื่อความหมายชัดเจน
- 2) คนตรีประกอบ คนตรีเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมให้การแสดงสมบูรณ์และ สร้างบรรยากาศ ในการแสดงให้สมจริงอีกด้วย
- 3) บทร้อง ส่วนใหญ่จะเป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนแปด มีความไพเราะ สละสลวย การม คมคายและมีคติสอนใจ
- 4) เครื่องแต่งกาย มีแบบอย่างเฉพาะตัว งดงามประณีต และถูกต้องตามลักษณะการแสดง

ประเภทของนาฏศิลป์

การแสดงนาฏศิลป์ไทยแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

- 1) โขน (Khon)
- 2) ละคร (Drama)
- 3) รำ และ ระเบ้า (Thai Dance)
- 4) การแสดงพื้นเมือง (Folk Dance)

1. โขน (Khon)

โขน (Khon) หมายถึง ศิลปะการแสดงที่มุ่งการเดินให้เข้าจังหวะ เพลงดนตรีหน้าพาทย์ ผู้แสดงส่วนใหญ่จะสวมหัวโขน นิยมใช้ผู้ชายแสดง ตัวแสดงแบ่งเป็น พระ นาง ยักษ์ และลิง โขนแต่งกายแบบขึ้นเครื่อง มีผู้พากย์และเจรจาแทน ผู้แสดงไม่ต้องร้องและเจรจาเองเพียงแต่ทำท่าทางตามบทพากย์และคำร้อง เรื่องที่นำมาแสดงคือ “รามเกียรติ์” (Ramakian)

ประเภทของโขน แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. โขนกลางแปลง
2. โขนโรงนอก หรือ โขนนั่งราว
3. โขนหน้าจอ
4. โขนโรงใน
5. โขนฉาก

ภาพที่ 7 การแสดงโขน

ที่มาของภาพ (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : <https://www.google.co.th/search?q>

2. ละคร

ละคร (Drama) หมายถึง ศิลปะที่แสดงเป็นเรื่องราว มีเหตุการณ์
เกี่ยวโยง เป็นตอน ๆ มุ่งการร้อยราประกอบเพลงขับร้องและดนตรี
นิยมใช้ผู้หญิงแสดง มีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความรื่นเริง บันเทิงใจ
ความสนุกสนานเพลิดเพลินและสอดแทรกแนวความคิด คติธรรมและ
ปรัชญาแก่ผู้ดูผู้ชม

ภาพที่ 17 การละครไทย

ที่มาของภาพ (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : <https://www.google.co.th/search?q>

3) รำ และ ระบำ (Thai Dance)

ภาพที่ 25 รำอุยฉายพราหมณ์

ที่มาของภาพ (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : <https://www.google.co.th/search?q>

รำ

รำ หมายถึง การแสดงท่าทางเคลื่อนไหวร่างกายประกอบ
จังหวะเพลงร้องและดนตรี ที่เน้นท่วงท่าลีลาการรำรำที่งดงาม
จะเป็นศิลปะการรำเดี่ยว รำคู่ รำหมู่ รำอาวุธ รำทำบทธหรือรำใช้บท
จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสดงฝีมือในการรำ เช่น รำแม่บท รำสีนวล
รำอุยฉาย รำพลาขุมพล รำกริช รำมโนห์ราบูชาย์ญ

ภาพที่ 26 ระบำศรีชัยสิงห์

ที่มาของภาพ (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : <https://www.google.co.th/search?q>

ระบำ

ระบำ หมายถึง ศิลปะการแสดงที่รำเป็นชุดหรือเป็นหมู่ มีผู้แสดงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ไม่คำนึงถึงการใช้บท ไม่แสดงเป็นเรื่องราว ใช้เพลงบรรเลง มีเนื้อร้องประกอบหรือไม่มีเนื้อร้องก็ได้ ความสวยงาม อยู่ที่การแปรรูปแบบแถวในการแสดง ความพร้อมเพรียงของผู้แสดง และเครื่องแต่งกายสวยงาม

4. การแสดงพื้นเมือง (Folk Dance)

การแสดงพื้นเมือง (Folk Dance) หมายถึง การแสดงศิลปะของชาวบ้าน ที่มีรูปแบบการแสดงง่าย ๆ นิยมเล่นกันในหมู่ประชาชนแต่ละท้องถิ่น เพื่อความรื่นเริงในฤดูเทศกาลต่าง ๆ ไม่ได้ยึดถือเป็นอาชีพหรือเล่นเพื่อหารายได้ การแสดงพื้นเมืองจะมีลักษณะการแต่งกาย การร้อง การรำ การเต้น และเครื่องดนตรี เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ของท้องถิ่นนั้น ๆ สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม และ ขนบธรรมเนียม ประเพณี การแสดงพื้นเมืองแบ่งตามภาคต่าง ๆ 4 ภาค ดังนี้คือ

1. การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ

เป็นศิลปะการรำ และการละเล่น ที่นิยมเรียกกันทั่วไปว่า **“ฟ้อน”** มีลักษณะการแสดงลีลาท่ารำที่เข้มข้น อ่อนช้อย นุ่มนวล และสวยงาม แต่การแสดงบางชุดได้รับอิทธิพลจากศิลปะของพม่า เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนมาลัย ฟ้อนม่านม้ายี่ เชียงดา ฟ้อนไต ฟ้อนกิ่งกะหว่า ฟ้อนโต ฟ้อนดาบ ฟ้อนเจิง ฟ้อนบายศรี ดึกลองสะบัดชัย ฟ้อนสาวไหม ฟ้อนโยคีถวายไฟ การแต่งกายแบบพื้นบ้านภาคเหนือ คนตรีที่ใช้คือ วงดนตรีพื้นบ้าน เช่น วงสะล้อ ซอ ซึง วงปี่จ๋อง วงกลองแอม

ภาพที่ 30 ฟ้อนเล็บ

ที่มาของภาพ : www.cks.ac.th/thaidanc

3. การแสดงพื้นเมืองภาคกลาง

เป็นศิลปะการรำ และการละเล่นของชาวพื้นบ้านภาคกลาง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ศิลปะการแสดงจึงมีความสอดคล้อง กับวิถีชีวิต และเพื่อความบันเทิง สนุกสนาน เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ จากการทำงาน หรือเมื่อเสร็จจากฤดูเก็บเกี่ยว ส่วนมากเป็นการละเล่นประเภทการร้องโต้ตอบกันระหว่าง ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยใช้ปฏิภาณไหวพริบในการร้องด้นกลอนสด เช่น ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เดินกำรำเคียว เพลงอีแซว เพลงปรบไก่ เพลงเหย่อย รำเถิดเทิง ฯลฯ ใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น กลองยาว กลองโทน ฉิ่ง ฉาบ กรับ และ โหม่ง

ภาพที่ 32 เดินกำรำเคียว

ที่มาของภาพ : www.cks.ac.th/thaidanc

4. การแสดงพื้นเมืองภาคใต้

อาจแบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมได้ 2 กลุ่ม คือ วัฒนธรรมไทยพุทธ ได้แก่ การแสดงโนรา หนังตะลุง เพลงบอก เพลงนา วัฒนธรรมไทยมุสลิม ลักษณะการแสดงส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะของมาเลเซีย เช่น ร่องเง็ง ซำเป็ง มะโย่ง (การแสดงละคร) ลิเกฮูลู และ ซิละ นอกจากนี้ยังมีระบำที่ปรับปรุงมาจากกิจกรรมในวิถีชีวิตศิลปาชีพต่าง ๆ เช่น ระบำร่อนแร่ ระบำดารีกีปัส ระบำปาเต๊ะ ระบำกริดยาง เป็นต้น มีเครื่องดนตรีประกอบที่สำคัญคือ กลองโนรา กลองโพน กลองโทน ทับ โหม่ง ปี่กาหลอ ปี่ไทน์ รำมะนา ไวโอลิน แอคคอร์ดียน ฯลฯ

ภาพที่ 33 ระบำ ร่องเง็ง

ที่มาของภาพ : www.cks.ac.th/thaidanc